

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2012

- A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΥΡ. ΕΝΩΣΗ – ΕΥΡΩΖΩΝΗ)**
- B. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ –ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ –ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ**
- Γ. ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΥΡ. ΕΝΩΣΗ – ΕΥΡΩΖΩΝΗ)**

15 Ιανουαρίου 2013

**Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας IOBE (DG ECFIN)
Δεκέμβριος 2012**

Το IOBE διεξάγει κάθε μήνα από το 1981 Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στις επιχειρήσεις στους τέσσερις τομείς της οικονομίας και, από τον Μάιο του 2008, και στους καταναλωτές. Οι έρευνες αποτελούν μέρος του κοινού εναρμονισμένου προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (DG ECFIN) και τα αποτελέσματά τους χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη οικονομικού κλίματος σε Ελλάδα και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ δημοσιεύονται αναλυτικά στις εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι αναλύσεις που δημοσιεύονται κάθε μήνα με τη μορφή αυτής της έκδοσης στηρίζονται στα πρωτογενή, αναλυτικά στοιχεία για πάνω από 1000 επιχειρήσεις και αντιπροσωπευτικό δείγμα 1500 καταναλωτών, όπως προκύπτουν από τις έρευνες που διεξάγει αποκλειστικά και μόνο το IOBE για την Ελλάδα για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

*Επόμενο δελτίο: **5 Φεβρουαρίου 2013***

A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ: ΕΕ-27, ΕΥΡΩΖΩΝΗ, ΕΛΛΑΔΑ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2012

α) Ε.Ε – Ευρωζώνη: Ανάκαμψη του οικονομικού κλίματος σε Ευρωζώνη, σταθερότητα σε ΕΕ

Το οικονομικό κλίμα βελτιώνεται στην Ευρωζώνη τον Δεκέμβριο, με το σχετικό δείκτη να κερδίζει 1,3 μονάδες, κινούμενος στις 87,0, ενώ **στην ΕΕ παρέμεινε σχετικά σταθερό** (+0,3), στις 88,4 μονάδες, απέχοντας αρκετά ακόμα από το μακροχρόνιο μέσο όρο του. Σε επίπεδο τομέων στην Ευρωζώνη, η βελτίωση του κλίματος εκπορεύεται από όλους τους τομείς, εκτός Λιανεμπορίου, με την καταναλωτική εμπιστοσύνη να βελτιώνεται μόνο οριακά. Στην ΕΕ, η άνοδος του δείκτη σε Βιομηχανία και Κατασκευές αντισταθμίζεται από τη μείωση των προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο και τις Υπηρεσίες. Από την πλευρά της ζήτησης, η καταναλωτική εμπιστοσύνη στην ΕΕ δεν μεταβάλλεται από τα επίπεδα Νοεμβρίου. Αναλυτικότερα:

Στη **Βιομηχανία**, ο δείκτης κλίματος ενισχύεται για δεύτερο κατά σειρά μήνα στην ΕΕ (+1,4) και την Ευρωζώνη (+0,6), ενώ στις **Υπηρεσίες**, το κλίμα βελτιώνεται στην Ευρωζώνη (+2,1), αλλά επιδεινώνεται στην ΕΕ (-2,3). Στο **Λιανικό Εμπόριο**, ο αντίστοιχος δείκτης υποχωρεί κατά μία μονάδα σε αμφότερες ΕΕ και Ευρωζώνη, ενώ αντίθετα στις **Κατασκευές** καταγράφεται αντίστοιχη βελτίωση και στις δύο ζώνες. Τέλος, ο δείκτης **Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης** ανακάμπτει οριακά στην Ευρωζώνη (+0,4), παραμένοντας αμετάβλητος στην ΕΕ (-0,3). Οι καταναλωτές και στις δύο ζώνες προβαίνουν σε ευμενέστερες προβλέψεις σχετικά με *την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους*, με τις *προβλέψεις όμως για την εξέλιξη της ανεργίας* να επιδεινώνονται, τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη. Αναλυτικότερα:

- Στη **Βιομηχανία**, οι αρνητικοί δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών περιορίζονται στις -12,7 και -14,4 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα. Σε αμφότερες τις ζώνες, οι *προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής* βελτιώνονται και οι *εκτιμήσεις για τα επίπεδα παραγγελιών και ζήτησης* ανακάμπτουν οριακά. Τέλος, στις *εκτιμήσεις για τα αποθέματα* σημειώνεται μικρή αποκλιμάκωση στην ΕΕ και σταθερότητα του σχετικού δείκτη στην Ευρωζώνη.
- Στις **Υπηρεσίες**, οι δείκτες προσδοκιών διαμορφώνονται στις -11,2 μονάδες στην ΕΕ και στις -9,8 μονάδες στην Ευρωζώνη. Οι αρνητικές *εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους* διευρύνονται στην ΕΕ και βελτιώνονται οριακά στην Ευρωζώνη, ενώ και στις *εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση* σημειώνεται πτώση 2 μονάδων στον δείκτη της ΕΕ και βελτίωση κατά 3 μονάδες στην Ευρωζώνη. Τέλος, οι *προβλέψεις των επιχειρήσεων για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της ζήτησης* υποχωρούν οριακά στην ΕΕ, αλλά κερδίζουν έδαφος στην Ευρωζώνη.
- Στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι σχετικοί δείκτες μειώνονται στις -10,3 και -15,8 μονάδες αντίστοιχα σε ΕΕ και Ευρωζώνη. Οι αρνητικές *εκτιμήσεις για την τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα* διευρύνονται κατά 4 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη, με τις *εκτιμήσεις για τα αποθέματα* να αποκλιμακώνονται ελαφρά και στις δύο ζώνες. Τέλος, οριακή πτώση

Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας IOBE (DG ECFIN)
Δεκέμβριος 2012

καταγράφει ο δείκτης των *προβλέψεων για τις πωλήσεις τους επόμενους μήνες* στην ΕΕ, ενώ στην Ευρωζώνη παραμένει στα ίδια ακριβώς επίπεδα.

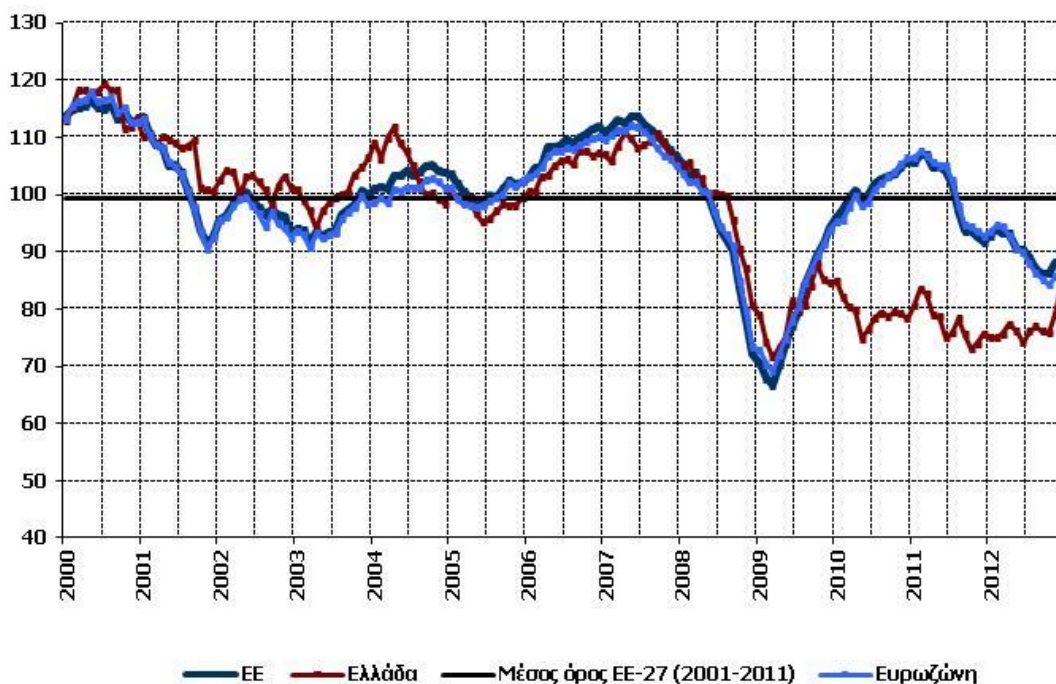
Πίνακας 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος (1990-2011=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

	Min	Max	Μέσος όρος									
			2001-2011	2007	2008	2009	2010	2011				
ΕΕ-27	66,9 Μαρ-09	113,8 Ιουν-07	99,3	111,03	93,32	79,31	101,18	100,28				
Ευρωζώνη	69,6 Μαρ-09	113,0 Ιαν-01	98,7	109,38	93,46	80,24	100,51	101,01				
Ελλάδα	67,2 Μαρ-09	111,9 Απρ-04	96,3	108,38	97,43	79,70	79,31	77,62				
2011												
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-27	105,5	107,0	106,8	104,7	104,9	104,1	101,9	97,1	93,6	93,6	92,6	91,6
Ευρωζώνη	106,3	107,6	106,7	105,6	105,1	104,9	102,5	98,1	94,6	94,4	93,5	92,8
Ελλάδα	80,6	83,5	82,6	78,8	78,6	75,0	75,8	78,3	75,5	73,0	74,0	75,7
2012												
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-27	92,8	94,0	93,2	93,2	90,4	90,4	89,0	87,0	86,2	86,1	88,1	88,4
Ευρωζώνη	93,5	94,5	94,4	92,8	90,5	89,9	87,9	86,1	85,2	84,3	85,7	87,0
Ελλάδα	74,9	74,9	75,7	77,3	76,0	74,1	76,1	77,0	76,1	75,8	79,0	84,1

Σημείωση: Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος (1990-2010=100) υπολογίζεται με βάση τους επιμέρους Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία, τις Κατασκευές, το Λιανικό Εμπόριο και τις Υπηρεσίες, καθώς και το Δείκτη Εμπιστοσύνης στους Καταναλωτές.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος Ε.Ε-27 και Ελλάδα (1990-2011=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

- Στις **Κατασκευές**, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στην ΕΕ κινείται στις -34,9 μονάδες και στις -34,7 μονάδες στην Ευρωζώνη. Είναι οι αρνητικές *προβλέψεις για το επίπεδο των εργασιών* που εξομαλύνονται ελαφρά και στις δύο ζώνες, με τις *προβλέψεις για την απασχόληση* να παραμένουν επί της ουσίας αμετάβλητες σε ΕΕ και Ευρωζώνη.
- Ο **Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης** διαμορφώνεται στις -24,1 και -26,5 μονάδες αντίστοιχα σε ΕΕ και Ευρωζώνη. Οι αρνητικές *προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους* αμβλύνονται ελαφρά και στις δύο ζώνες, ενώ αντίθετα οι *προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας* επιδεινώνονται οριακά στην ΕΕ και παραμένουν αμετάβλητες στην Ευρωζώνη. Η *πρόθεση για αποταμίευση* δεν μεταβάλλεται, ενώ ο δείκτης *προβλέψεων για την εξέλιξη της ανεργίας* αυξάνεται οριακά σε αμφότερες τις ζώνες.
- Τέλος, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες** (δεν περιλαμβάνεται στο δείκτη οικονομικού κλίματος), αυξάνεται σημαντικά στην ΕΕ, κινούμενος στις +3,5 μονάδες (από -2,9), αλλά και την Ευρωζώνη (στις -5,8 από -9,7 μονάδες). Από τα επιμέρους στοιχεία, οι *εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων* κερδίζουν 9-10 μονάδες και στις δύο ζώνες, ενώ σημαντική άνοδο σημειώνουν και οι *εκτιμήσεις για την τρέχουσα εξέλιξη της ζήτησης*. Τέλος, σε ό,τι αφορά τις *προβλέψεις της ζήτησης στο επόμενο τρίμηνο*, ο σχετικός δείκτης αυξάνεται ήπια στην ΕΕ, αλλά υποχωρεί στην Ευρωζώνη.

Από τις επτά μεγαλύτερες ευρωπαϊκές χώρες, σημειώνεται βελτίωση του οικονομικού κλίματος τον Δεκέμβριο στην Ιταλία (+2) και την Γερμανία (+1), ενώ παραμένει σχετικά σταθερός στην Γαλλία (+0,4), την Ισπανία (+0,3), την Ολλανδία (+0,2) και την Πολωνία (-0,2). Επιδείνωση καταγράφεται αντίθετα στο Ην. Βασίλειο (-3,5).

β) Ελλάδα: Σημαντική βελτίωση στο οικονομικό κλίμα, ελαφρά άνοδος και στην καταναλωτική εμπιστοσύνη

Ο **Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα** κινείται ανοδικά και τον Δεκέμβριο, 5 μονάδες υψηλότερα σε σχέση με το Νοέμβριο, φθάνοντας στις 84,1 μονάδες, στο υψηλότερο επίπεδο της τελευταίας διετίας. Η άνοδος του δείκτη προέρχεται από την ανάκαμψη των προσδοκιών σε όλους τους τομείς, εκτός των Κατασκευών, αλλά και από τη βελτίωση στην καταναλωτική εμπιστοσύνη. Όπως είχε αναφερθεί ήδη από το προηγούμενο δελτίο συγκυρίας, η ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων με την τρόικα - παρά τις σημαντικές επιβαρύνσεις που επιφέρουν σε μεγάλα τμήματα του πληθυσμού - επενέργησε ως ένα βαθμό κατευναστικά στη διάχυτη αβεβαιότητα των οικονομικών μονάδων για την πορεία της χώρας. Επιπροσθέτως, η απόφαση του Eurogroup για έγκριση της εκταμίευσης πόρων ύψους € 49,1 δισ., τα οποία θα διοχετευθούν στην οικονομία στο πρώτο τρίμηνο του 2013, επιτρέπει την εξόφληση μέρους των ληξιπρόθεσμων οφειλών του Δημοσίου, τη συνέχιση της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών και τη μερική άρση της πιστωτικής ασφυξίας στην οικονομία. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι αίρεται η νομισματική αβεβαιότητα, τουλάχιστον μεσοπρόθεσμα, ενώ επιβεβαιώνεται emphaticά η βούληση των εταίρων μας για κοινή συμπόρευση στην επίλυση των δύσκολων προβλημάτων της χώρας. Η επιτυχής ολοκλήρωση του προγράμματος επαναγοράς ομολόγων, αλλά και η πρόσφατη αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας, επιβεβαιώνουν τη σταδιακή αντιστροφή του κλίματος και διεθνώς. Θα πρέπει να επισημανθεί ωστόσο ότι παρά τη βελτίωση, η καταναλωτική εμπιστοσύνη παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα, καθώς ο φόβος της ανεργίας είναι έντονος. Αναλυτικότερα:

- στη **Βιομηχανία**, επιδεινώνονται οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής, εξέλιξη όμως που αντισταθμίζεται από βελτίωση στις εκτιμήσεις για το τρέχον επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης και τη σημαντική αποκλιμάκωση των αποθεμάτων.
- στις **Υπηρεσίες**, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους υποχωρούν αισθητά, εξέλιξη η οποία όμως αντισταθμίζεται από τη βελτίωση των προβλέψεων για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση και των εκτιμήσεων για την τρέχουσα ζήτηση.
- στο **Λιανικό Εμπόριο**, ο δείκτης των εκτιμήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις βελτιώνεται, με τις προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές των πωλήσεων να παραμένουν στα ίδια επίπεδα και τις εκτιμήσεις για τα αποθέματα να αποκλιμακώνονται.
- στις **Κατασκευές**, οι δυσμενείς προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων εντείνονται σημαντικά, όπως και οι προσδοκίες για την απασχόληση του τομέα.
- στην **Καταναλωτική Εμπιστοσύνη**, οι αρνητικές προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού αμβλύνονται ελαφρά, ενώ οι αντίστοιχες για την οικονομική κατάσταση της χώρας καταγράφουν αξιοσημείωτη βελτίωση. Από την άλλη πλευρά, τόσο η πρόθεση για αποταμίευση το επόμενο 12μηνο, όσο και οι δυσμενείς προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας επιδεινώνονται ελαφρά.

B. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ - ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ - ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2012

1. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ: Βελτίωση στις επιχειρηματικές προσδοκίες λόγω τρέχουσας ζήτησης, υποτονικές όμως οι προβλέψεις για την παραγωγή

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη **Βιομηχανία** βελτιώνεται τον Δεκέμβριο και διαμορφώνεται στις 83,6 μονάδες (από 80,4 μονάδες), αισθητά ανώτερα έναντι της αντίστοιχης περυσινής τιμής του (70,9 μονάδες). **Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, είναι η θετική μεταβολή στις εκτιμήσεις για τις τρέχουσες παραγγελίες και τη ζήτηση και η αποκλιμάκωση του δείκτη των αποθεμάτων που ωθούν το συνολικό δείκτη προς τα πάνω. Αντίθετα, οι προβλέψεις για την παραγωγή του επόμενου τριμήνου είναι περισσότερο απαισιόδοξες.** Συγκεκριμένα, οι *προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής* βαίνουν δυσμενέστερες, με το σχετικό δείκτη να διατηρείται σε αρνητικά επίπεδα, ενώ οι αρνητικές *εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για το τρέχον επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης* αποκλιμακώνονται, αν και παραμένουν έντονα αρνητικές. Από την άλλη πλευρά οι *εκτιμήσεις για το επίπεδο των αποθεμάτων*, φανερώσουν σημαντική ρευστοποίησή τους. Αναλυτικότερα:

α) Σε **επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης**, ο σχετικός αρνητικός δείκτης καταγράφει άνοδο κατά 9 μονάδες και διαμορφώνεται στις -37 μονάδες, με το 42% των επιχειρήσεων του τομέα (από 49%) να δηλώνει χαμηλές για την εποχή παραγγελίες και ένα 5% (από 3%) να αναφέρει το αντίθετο.

β) Ως προς τις **προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής τους προσεχείς 3-4 μήνες**, ο δείκτης διαμορφώνεται σε χαμηλότερα επίπεδα, στις -9 μονάδες (από -2). Το 27% των επιχειρήσεων (από 23%) προβλέπει πτώση της παραγωγής στο επόμενο τρίμηνο και ένα 18% (από 21%) αναμένει αντίθετα άνοδο.

γ) Οι εκτιμήσεις για τα **αποθέματα έτοιμων προϊόντων** χάνουν 8 μονάδες, με το σχετικό ισοζύγιο να υποχωρεί στις -2 μονάδες, υποδηλώνοντας αφενός εντονότερη ρευστοποίηση. Ένα 16% των επιχειρήσεων (από 18%) αναφέρει υψηλά για την εποχή αποθέματα και το 18% (από 12%) τα εκτιμά αντίθετα ως χαμηλά για την εποχή.

δ) Οι δείκτες που συνδέονται την *εξαγωγική δραστηριότητα των επιχειρήσεων* καταγράφουν εν γένει θετικές μεταβολές: οι **εκτιμήσεις για τις εξαγωγές το τελευταίο τρίμηνο** μεταβάλλονται θετικά και αυτόν το μήνα, με το σχετικό ισοζύγιο να κερδίζει 5 μονάδες και να διαμορφώνεται στις +14 (από +9). Το 1/3 των επιχειρήσεων του τομέα κρίνει ότι οι εξαγωγές του έχουν αυξηθεί σε σχέση με το προηγούμενο διάστημα και το 18% αναφέρει το αντίθετο (από 16%). Στο ίδιο μήκος κύματος, οι **παραγγελίες και η ζήτηση εξωτερικού** βελτιώνονται, ανακτώντας εξολοκλήρου τις απώλειες του προηγούμενου μήνα, αλλά παραμένουν αρνητικές (στις -18 από -27 μονάδες το ισοζύγιο). Ωστόσο, οι **προβλέψεις για τις εξαγωγές τους προσεχείς μήνες**, εξασθενούν, αν και παραμένουν θετικές (+10 από +12 μονάδες ο δείκτης).

ε) Ως προς τις *πωλήσεις*, ο δείκτης στις **τρέχουσες πωλήσεις των επιχειρήσεων** βελτιώνεται και διαμορφώνεται μετά από 1½ έτος σε θετικά επίπεδα (+2 από -8 μονάδες) - γεγονός το οποίο δικαιολογεί και την καταγραφείσα μείωση των αποθεμάτων - ενώ από την άλλη πλευρά, οι **προβλέψεις για τις πωλήσεις τους προσεχείς μήνες** μεταβάλλονται αρνητικά, με το σχετικό δείκτη να χάνει 3 μονάδες και να διαμορφώνεται στις -8 μονάδες.

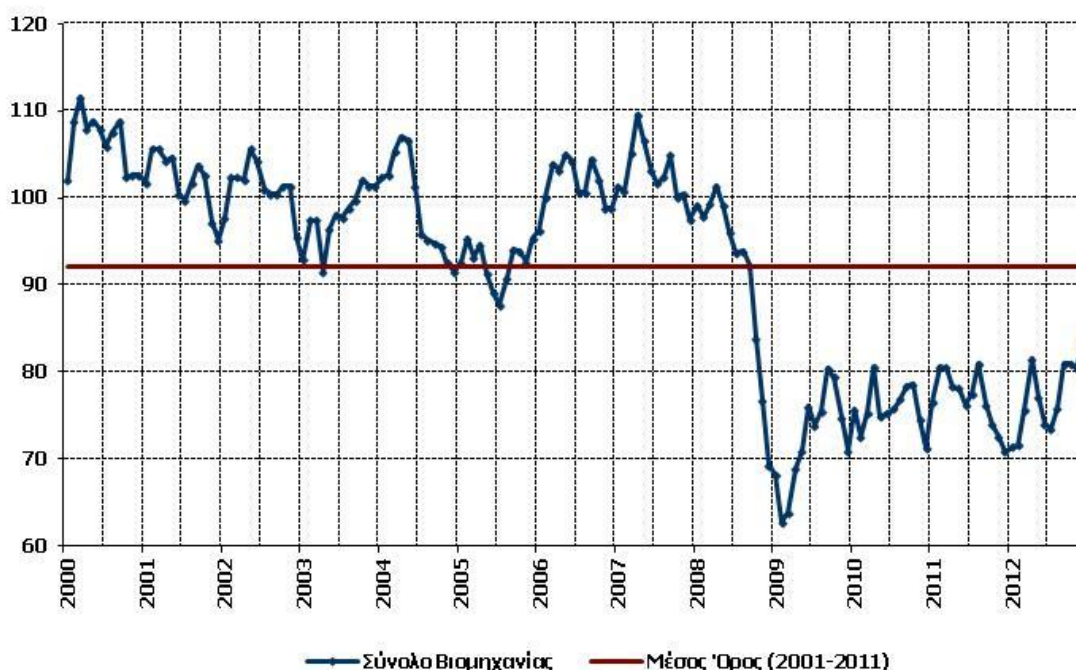
Πίνακας 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία

Βιομηχανία (1996-2006=100)					Μέσος όρος							
					Min Φεβ-09	Max Απρ-07	2001-2011	2007	2008	2009	2010	2011
					62,8	109,5	92,2	102,8	91,9	72,1	75,8	76,9
2011												
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ	
76,6	80,6	80,5	78,3	78,1	76,2	77,5	81,0	76,2	74,0	72,6	70,9	
2012												
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ	
71,4	71,6	75,7	81,6	77,1	74,1	73,5	75,8	80,9	81,0	80,4	83,6	

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις προοπτικές για την παραγωγή, τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων και τις εκτιμήσεις για τη συνολική ζήτηση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

στ) Οι **μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής** επηρεάζονται από τις χαμηλές προβλέψεις παραγωγής και υποχωρούν έτσι στους 3,6 μήνες (από 4,2), στη χαμηλότερη επίδοση του έτους, με το **ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού** να διευρύνεται όμως ελαφρά, στο 66,3% (από 64,4%).

ζ) Στις **προβλέψεις για την απασχόληση**, το σχετικό ισοζύγιο μεταβάλλεται οριακά προς τα πάνω (-22 μονάδες), με το ¼ των επιχειρήσεων του τομέα να προβλέπει εκ νέου μείωση των θέσεων εργασίας το επόμενο διάστημα και μόλις το 2% να αναμένει το αντίθετο.

η) Ως προς τις **προβλέψεις για τις μεταβολές των τιμών**, ο σχετικός αρνητικός δείκτης αμβλύνεται ελαφρά στις -2 μονάδες (από -6), με το 14% των επιχειρήσεων να αναμένει εκ νέου πτώση τιμών και ένα 12% να προβλέπει αντίθετα άνοδο τους το επόμενο διάστημα.

ι) Τέλος, στο τριμηνιαίο ερώτημα σχετικά με την **ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων** στις αγορές στις οποίες δραστηριοποιούνται, οι εκτιμήσεις βελτιώνονται προς όλες τις γεωγραφικές κατευθύνσεις σε σχέση με τη μέτρηση Σεπτεμβρίου: προς την εγχώρια αγορά το σχετικά χαμηλό θετικό ισοζύγιο πενταπλασιάζεται στις +15 μονάδες, προς την ΕΕ ισοσκελιίζεται (από τις -3 μονάδες) και προς τον υπόλοιπο κόσμο κερδίζει 6 μονάδες (στις +7 μονάδες).

Σε επίπεδο βασικών τομέων, οι προσδοκίες βελτιώνονται σε όλους. Αναλυτικότερα:

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Καταναλωτικά Αγαθά** αυξάνεται και τον Δεκέμβριο, κινούμενος στις 83,6 μονάδες (από 80,5), σε ανώτερα επίπεδα σε σχέση με πέρυσι (72,2 μονάδες). Οι προβλέψεις για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες δεν μεταβάλλονται από τις -7 μονάδες του Νοεμβρίου, ενώ αντίθετα οι αρνητικές εκτιμήσεις παραγγελιών και εγχώριας ζήτησης εξομαλύνονται (στις -31 από -40 μονάδες το ισοζύγιο). Τα αποθέματα παραμένουν στα ίδια σχεδόν επίπεδα (στις +2 από +3 μονάδες ο δείκτης), ενώ από τα υπόλοιπα στοιχεία, οι εξαγωγικοί δείκτες καταγράφουν μικτές τάσεις, με τις εξαγωγές του τρέχοντος τριμήνου και τις προβλέψεις του επόμενου να εμφανίζονται ελαφρώς εξασθενημένες, σε θετικά όμως επίπεδα (+18 και +11 μονάδες αντίστοιχα) και τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού να καταγράφουν αντίθετα μικρή θετική μεταβολή από τα χαμηλά τους επίπεδα (-24 από -28 μονάδες το ισοζύγιο). Οι προβλέψεις για την απασχόληση μεταβάλλονται ελαφρώς θετικά (στις -18 μονάδες το ισοζύγιο), με τα 4/5 των επιχειρήσεων να αναμένουν σταθερότητα. Στις τιμές, ο σχετικός δείκτης καταγράφει άνοδο στις -3 από τις -9 μονάδες, ενώ τέλος, στο τριμηνιαίο ερώτημα για την ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων σημειώνεται έντονη ανάκαμψη του σχετικού ισοζυγίου σε σχέση με την προηγούμενη μέτρηση στις εκτιμήσεις για την εγχώρια αγορά και ηπιότερη στις αγορές της ΕΕ και τις υπόλοιπες αγορές.

Στην καλύτερη επίδοση της τελευταίας τετραετίας διαμορφώνονται οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Κεφαλαιουχικά Αγαθά** τον Δεκέμβριο, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις 79,7 μονάδες (από 76,7 μονάδες). Παρόλο που ο δείκτης των προβλέψεων για την παραγωγή υποχωρεί σημαντικά, χάνοντας τη δυναμική του και γίνεται αρνητικός, η εξέλιξη αυτή αντισταθμίζεται αφενός από την κατακόρυφη πτώση των αποθεμάτων και αφετέρου από την αισθητή άνοδο στις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση (στις -2 από +20 και στις -43 από -61 μονάδες αντίστοιχα τα ισοζύγια). Ο δείκτης των εξαγωγών επανακτεί το χαμένο έδαφος του Νοεμβρίου (+27 από +7 μονάδες), όπως και οι παραγγελίες και η ζήτηση εξωτερικού (+7 από -31 μονάδες ο δείκτης), με τις προβλέψεις για τις εξαγωγές του επόμενου τριμήνου να κινούνται επίσης σε υψηλά επίπεδα (+33 από +30 μονάδες). Στην απασχόληση,

το αρνητικό ισοζύγιο παραμένει σχεδόν αμετάβλητο, στις -32 μονάδες, ενώ ως προς τις τιμές, ο σχετικός δείκτης επανέρχεται σε θετικά επίπεδα, μετά από ένα δίμηνο αρνητικών επιδόσεων (+7 από -9 μονάδες). Τέλος, στο τριμηνιαίο ερώτημα για την ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων καταγράφεται βελτίωση, ήπια στις εκτιμήσεις για την εγχώρια και τις ευρωπαϊκές αγορές και εντονότερη προς τις διεθνείς αγορές.

Ανοδικά κινούνται οι επιχειρηματικές προσδοκίες και στα **Ενδιάμεσα Αγαθά**, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 84,1 μονάδες (από 80,1 μονάδες), επίδοση αισθητά ανώτερη έναντι της αντίστοιχης περυσινής (70 μονάδες). Δυσμενείς παραμένουν ωστόσο οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής, με το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο να διπλασιάζεται στις -11 μονάδες. Η εξέλιξη αυτή υπεραντισταθμίζεται πάντως από τη θετική μεταβολή του πολύ χαμηλού δείκτη εκτιμήσεων για τις τρέχουσες παραγγελίες και τη ζήτηση (-41 από -48 μονάδες), αλλά και από τη ρευστοποίηση αποθεμάτων. Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, θετική είναι η εξέλιξη αυτών το μήνα στους εξαγωγικούς δείκτες, ενώ στις προβλέψεις για την απασχόληση, το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο δεν μεταβάλλεται από τις -25 μονάδες, με τα 3/10 των επιχειρήσεων να αναμένουν συνέχιση των απωλειών στις θέσεις εργασίας (από 1/4) και το 4% (από μηδέν) να προβλέπει άνοδο. Ως προς τις τιμές, ο σχετικός δείκτης χάνει 3 μονάδες, κινούμενος στις -4, ενώ τέλος, σε σχέση με τον Σεπτέμβριο, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την ανταγωνιστική τους θέση παραμένουν στα ίδια επίπεδα στην εγχώρια αγορά και βελτιώνονται ως προς την ευρωπαϊκή και τις υπόλοιπες αγορές.

2. ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ: *Ισχυρή επιδείνωση κλίματος, κυρίως στα Δημόσια Έργα*

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές συνεχίζει την πτωτική του πορεία τον Δεκέμβριο και διαμορφώνεται στις 35,6 μονάδες (από 51,1 μονάδες), στη δεύτερη χαμηλότερη επίδοση του έτους μετά από εκείνη του Μαρτίου, κατώτερη έναντι και της αντίστοιχης περυσινής (40,7 μονάδες). **Τόσο η επιδείνωση στις ήδη εξαιρετικά δυσμενείς προβλέψεις των επιχειρήσεων για τις προγραμματισμένες τους εργασίες, όσο και η διεύρυνση του αρνητικού ισοζυγίου στις προβλέψεις για την απασχόληση - των Δημοσίων Έργων - , συντείνουν στη νέα αρνητική μεταστροφή του κλίματος στον τομέα.** Αναλυτικότερα, ο αρνητικός δείκτης του *προγράμματος εργασιών των επιχειρήσεων* χάνει έδαφος τον Δεκέμβριο, κινούμενος στις -81 μονάδες (από -68), αφού το 87% (από 79%) διατυπώνει απαισιόδοξες προβλέψεις για τα επίπεδα των εργασιών του στο επόμενο τρίμηνο. Οι προβλέψεις για την απασχόληση επιδεινώνονται περαιτέρω, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -51 μονάδες (από -35), ενώ από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, οι αρνητικές εκτιμήσεις για την *τρέχουσα πορεία των εργασιών* διευρύνονται κατά 11 μονάδες, στις -56 μονάδες. Οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας αυξάνονται οριακά, στους 9,2 (από 8,9), λόγω όμως της ελαφράς ανόδου τους στις Ιδιωτικές Κατασκευές. Στις τιμές, οι προβλέψεις για αποκλιμάκωση εντείνονται, με το 34% των επιχειρήσεων να κρίνει εκ νέου ότι θα μειωθούν στο επόμενο τρίμηνο και ένα 10% (από 17%) να προβλέπει άνοδο τους. Τέλος, περιορίζεται στο 5% (από 8%) το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναφέρουν απρόσκοπτη λειτουργία, με τα 3/5 των επιχειρήσεων να επισημαίνουν την ανεπαρκή χρηματοδότηση, το 22% τη χαμηλή ζήτηση και το 11% την ύφεση και τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες, τη

γραφειοκρατία, τις μεγάλες εκπτώσεις και τις καθυστερήσεις πληρωμών, τις οφειλές του Δημοσίου, την υψηλή φορολογία ως τα κυριότερα λειτουργικά εμπόδια.

Πίνακας 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές

Κατασκευές (1996-2006=100)		Μέσος όρος									
		Min	Max	2001-2011	2007	2008	2009	2010	2011		
		26,3 Μαρτ-11	123,8 Σεπ-03	83,1	92,5	95,3	65,5	47,4	34,2		
2011											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
29,1	34,6	26,3	29,4	36,4	29,9	28,8	33,7	44,3	40,6	37,1	40,7
2012											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
36,4	43,4	33,2	40,8	36,5	40,0	46,3	52,0	44,4	58,3	51,1	35,6

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις για το πρόγραμμα των εργασιών και τις προβλέψεις για την απασχόληση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Στους επιμέρους κλάδους σημειώνονται τα εξής:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Ιδιωτικές Κατασκευές** παραμένει σχεδόν αμετάβλητος και διαμορφώνεται στις 32,6 μονάδες (από 31,8 μονάδες), ελαφρώς υψηλότερα έναντι της αντίστοιχης περσινής τιμής του (28,4 μονάδες). Εννιά στις δέκα επιχειρήσεις του κλάδου (από 85%) προβλέπουν περαιτέρω μειώσεις στις προγραμματισμένες εργασίες τους, ενώ στις προσδοκίες για την απασχόληση, παρά την άμβλυση του αρνητικού δείκτη στις -48 μονάδες (από -56), πάνω από τις μισές επιχειρήσεις (52% από 56%) αναμένουν πτώση, όταν μόλις το 3% αναμένει άνοδο. Από τα υπόλοιπα στοιχεία, οι πολύ χαμηλές εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία των εργασιών κερδίζουν έδαφος, χωρίς ουσιαστική διαφοροποίηση της δυσμενούς κατάστασης, αφού τα 3/5 των επιχειρήσεων (από 64%) διατυπώνουν αρνητικές εκτιμήσεις και το 16% (από 7%) αναφέρει το αντίθετο. Η πολύ περιορισμένη εξασφαλισμένη

δραστηριότητα του κλάδου αυξάνεται οριακά στους 3,9 μήνες (από 3,6), ενώ στο πεδίο των τιμών, το σχετικό ισοζύγιο διαμορφώνεται στις -39 μονάδες. Τέλος, σχεδόν όλες οι επιχειρήσεις αναφέρουν προσκόμματα στη λειτουργία τους, με τα 3/5 να δηλώνουν τη χαμηλή ζήτηση και το 1/5 τη χαμηλή χρηματοδότηση ως βασικότερα προσκόμματα στη λειτουργία τους.

Σημαντική, περαιτέρω πτώση καταγράφουν οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις **Κατασκευές Δημοσίων Έργων**, με το σχετικό δείκτη να χάνει πάνω από 20 μονάδες και να περιορίζεται στις 37 μονάδες (από 59,4), στη χαμηλότερη επίδοση εδώ και 12 μήνες. Οι προβλέψεις για τις προγραμματισμένες εργασίες επιδεινώνονται αισθητά, με το σχετικό δείκτη να υποχωρεί στις -80 μονάδες (από -64), ενώ η βαθύτερη υποχώρηση προέρχεται από τις προβλέψεις της απασχόλησης, με το σχετικό αρνητικό δείκτη να υπερδιπλασιάζεται στις -52 μονάδες, στη χειρότερη φετινή επίδοση. Στο ίδιο κλίμα, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία των εργασιών των επιχειρήσεων επιδεινώνονται εκ νέου σημαντικά, κατά 20 μονάδες (στις -60 μονάδες ο επιμέρους δείκτης), ενώ ως προς τις τιμές, το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο διπλασιάζεται στις -21 μονάδες. Τέλος, μόλις 6% (από 10%) των ερωτηθέντων δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, ενώ από τις υπόλοιπες, το 72% επισημαίνει τη χαμηλή χρηματοδότηση και το 13% τη χαμηλή ζήτηση ως βασικότερα προσκόμματα της λειτουργίας του.

3. ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ: Ήπια άνοδος των προσδοκιών, υποτονικές όμως οι πωλήσεις

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** διατηρεί την ανοδική τάση του και διαμορφώνεται στις 59,4 μονάδες (από 56,2 μονάδες), σε ελαφρώς ανώτερη επίδοση έναντι της αντίστοιχης περσινής (54,1 μονάδες). **Η εορταστική περίοδος φαίνεται να προκάλεσε μικρή μόνο θετική μεταβολή στις εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις, με τις σχετικές προβλέψεις για τις αρχές του νέου έτους να παραμένουν εξαιρετικά δυσμενείς.** Αναλυτικότερα, οι αρνητικές *εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις* περιορίζονται ελαφρά, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται 5 μονάδες υψηλότερα, στις -58, αλλά τα 2/3 των επιχειρήσεων (από 7/10) να αναφέρουν μειωμένες πωλήσεις. Στις *εκτιμήσεις για τα αποθέματα*, το σχετικό ισοζύγιο αποκλιμακώνεται στις -3 μονάδες (από +1) υποδηλώνοντας τάση ρευστοποίησης. Οι δυσμενείς προβλέψεις για την *εξέλιξη των πωλήσεων το επόμενο τρίμηνο* παραμένουν στα ίδια σχεδόν επίπεδα, με το σχετικό δείκτη να σταθεροποιείται στις -49 μονάδες. Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, ο αρνητικός δείκτης στις παραγγελίες προς προμηθευτές αμβλύνεται ελαφρά, κινούμενος στις -52 μονάδες (από -59), ενώ ως προς τις την απασχόληση, οι σχετικές προβλέψεις μεταβάλλονται επί τα χείρω σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα (-47 από -37 μονάδες το ισοζύγιο), με σταθερά καμία επιχείρηση από τις αρχές του έτους να μην αναμένει άνοδο. Τέλος, στις τιμές, ο σχετικός αποπληθωριστικός δείκτης αμβλύνεται ήπια στις -15 μονάδες (από -20), με το 1/5 των επιχειρήσεων να αναμένει νέα μείωση τιμών (από 27%) και το 5% να δηλώνει το αντίθετο.

Οι εξελίξεις σε επιμέρους κλάδους του Λιανικού εμπορίου είναι οι εξής:

Οριακή αρνητική μεταβολή σημειώνουν οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός**, με το σχετικό δείκτη να υποχωρεί για τέταρτο διαδοχικό μήνα σε νέα ιστορικά χαμηλά επίπεδα, στις 47,8 μονάδες (από 83,8 την ίδια περσινή περίοδο). Η επιδείνωση των προσδοκιών προέρχεται από τις δυσμενέστερες εκτιμήσεις και προβλέψεις των πωλήσεων, με τους σχετικούς δείκτες να κινούνται αντίστοιχα στις -58 (από -53) και -69 (από -67) μονάδες. Το επίπεδο των αποθεμάτων υποδηλώνει κανονικά για την εποχή επίπεδα, σύμφωνα με τα 9/10 των επιχειρήσεων. Αμετάβλητες σχεδόν παραμένουν και οι προβλέψεις παραγγελιών προς τους προμηθευτές (στις -54 μονάδες το ισοζύγιο), ενώ περαιτέρω πτώση σημειώνει ο δείκτης της απασχόλησης του κλάδου (-39 από -24 μονάδες), καθώς καμία επιχείρηση δεν αναμένει άνοδο. Τέλος, σε σχέση με τις τιμές, ο αποπληθωριστικός δείκτης αμβλύνεται σημαντικά (-10 από -39 μονάδες), με τα 4/5 των ερωτηθέντων όμως να αναμένουν σταθερότητα τιμών.

Πίνακας 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο

		Μέσος όρος									
Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)		Min	Max	2001-2011	2007	2008	2009	2010	2011		
		50,8 Ιουλ-10	124,3 Μαι-07	92,9	120,8	102,5	80,4	59,2	58,9		
2011											
I	Φ	Μ	Α	Μ	I	I	Α	Σ	Ο	N	Δ
57,5	64,8	66,7	62,0	52,9	55,0	56,9	57,2	57,1	62,8	59,7	54,1
2012											
I	Φ	Μ	Α	Μ	I	I	Α	Σ	Ο	N	Δ
56,0	52,7	51,9	52,4	58,2	58,2	62,7	67,5	58,4	51,1	56,2	59,4

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις και προβλέψεις για τις πωλήσεις και το ύψος των αποθεμάτων.

Πηγή: ΙΟΒΕ

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)

Πηγή: ΙΟΒΕ

Σημαντική άνοδο στα επίπεδα Σεπτεμβρίου καταγράφεται στις επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Υφάσματα – Ένδυση – Υπόδηση**, με το σχετικό δείκτη να κερδίζει 11 σχεδόν μονάδες,

φθάνοντας στις 61,5 μονάδες (στις 39,2 μονάδες η αντίστοιχη περσινή τιμή). Η άνοδος εκπορεύεται από όλες τις συνιστώσες του δείκτη: οι εξαιρετικά απαισιόδοξες εκτιμήσεις και προβλέψεις για τις πωλήσεις αμβλύνονται και αυτόν το μήνα (στις -66 και -55 μονάδες αντίστοιχα, από -78 και -66 μονάδες), ενώ στα αποθέματα καταγράφεται αποκλιμάκωση, με το σχετικό ισοζύγιο να λαμβάνει αρνητικό πρόσημο (-8 από +1 μονάδες). Ο δείκτης των παραγγελιών προς προμηθευτές το επόμενο διάστημα όμως παραμένει στα ίδια, πολύ χαμηλά επίπεδα (-72 μονάδες), ενώ σε επίπεδο απασχόλησης περιορίζεται στο 34% (από 53%) το ποσοστό των επιχειρήσεων που προβλέπει μείωσή της, με ένα 7% να αναμένει άνοδο. Τέλος, στις τιμές, το 21% προβλέπει μείωση τιμών.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες κινούνται ανοδικά και αυτόν το μήνα στα **Είδη Οικιακού Εξοπλισμού**, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 76,3 μονάδες (από 69,3 μονάδες), στην καλύτερη επίδοση της τελευταίας τριετίας. Οι τρέχουσες πωλήσεις του κλάδου βελτιώνονται αισθητά, με το ισοζύγιό τους να κερδίζει 20 μονάδες, κινούμενο στις -26 μονάδες, ενώ αντίθετα στις βραχυπρόθεσμες πωλήσεις, καταγράφεται ελαφρώς αρνητική μεταβολή του δείκτη, διορθώνοντας την έντονη άνοδο του περασμένου μήνα (-18 από -14 μονάδες). Το ισοζύγιο των αποθεμάτων περιορίζεται στις +2 (από +9) μονάδες, ενώ από τα υπόλοιπα στοιχεία, βελτίωση καταγράφεται στις αρνητικές προβλέψεις των παραγγελιών προς προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο (-22 από -37 μονάδες το ισοζύγιο). Το ελαφρώς ευνοϊκότερο κλίμα επηρεάζει και την απασχόληση του κλάδου, με το σχετικό, δυσμενές όμως ισοζύγιο να κερδίζει 11 μονάδες και να διαμορφώνεται στις -41. Τέλος, στις τιμές, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες εντείνονται (-16 από -5 μονάδες ο σχετικός δείκτης).

Οριακή άνοδο καταγράφει ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Οχήματα – Ανταλλακτικά**, κινούμενος στις 71,3 μονάδες, καθώς η ολοκλήρωση της απόσυρσης – η οποία όμως παρατάθηκε - κινητοποίησε το σχετικό αγοραστικό ενδιαφέρον. Έτσι οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις των επιχειρήσεων κερδίζουν ελαφρά έδαφος, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -54 μονάδες (από -58), ενώ περαιτέρω αποκλιμάκωση καταγράφει και δείκτης των αποθεμάτων (-6 από -3 μονάδες). Από την άλλη πλευρά όμως, ο δείκτης στις προβλεπόμενες πωλήσεις προμηνύει επιδείνωσή τους το επόμενο τρίμηνο (-31 από -28), αν και οι αρνητικές προβλέψεις των παραγγελιών προς προμηθευτές αμβλύνονται (στις -46 από -55 μονάδες το ισοζύγιο), ενώ σε επίπεδο απασχόλησης, τα 2/3 των επιχειρήσεων (από 3/5) αναμένουν νέες απώλειες θέσεων εργασίας. Τέλος, στις τιμές, οι προβλέψεις σταθερότητας είναι κυρίαρχες, εκφραζόμενες από το 87% των ερωτηθέντων (από 73%).

Αμετάβλητες παραμένουν οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Πολυκαταστήματα** τον Δεκέμβριο, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις 40,3 μονάδες (από 39,7 μονάδες), σε τιμή ανώτερη πάντως από την αντίστοιχη περσινή (30,6 μονάδες). Στα βασικά στοιχεία δραστηριότητας, και πάλι σχεδόν όλες (97%) οι επιχειρήσεις εκτιμούν πτώση των τρεχουσών πωλήσεων, ενώ ίδιο ποσοστό αναμένει μείωσή τους και το επόμενο τρίμηνο. Ο δείκτης των αποθεμάτων παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα, αφού αυτά δεν ανανεώνονται (στις -32 από -30 μονάδες), ενώ από τα υπόλοιπα στοιχεία, μειώνεται στο 66% (από 99%) το ποσοστό εκείνων που προβλέπουν μειωμένες παραγγελίες προς προμηθευτές. Το 18% των ερωτηθέντων αναμένει εκ νέου πτώση στις θέσεις εργασίας του κλάδου, χωρίς καμία επιχείρηση να προβλέπει το αντίθετο, ενώ τέλος στις τιμές, ο σχετικός αποπληθωριστικός

δείκτης διευρύνεται σημαντικά στις -55 μονάδες (από -29), με σχεδόν τα 3/5 των επιχειρήσεων να αναμένουν μείωσή τους προσεχώς.

4. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Ελαφρά άνοδος από το ιστορικό χαμηλό τους οι επιχειρηματικές προσδοκίες

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** κινείται τον Δεκέμβριο ελαφρώς ανοδικά από τα ιστορικά χαμηλά επίπεδα του περασμένου μήνα, στις 55,8 μονάδες (από 52,5), στα ίδια επίπεδα με τα αντίστοιχα περσινά. **Η συνολική εκτίμηση των επιχειρήσεων για την τρέχουσα κατάστασή τους βαίνει δυσμενέστερη, αλλά σε όρους ζήτησης, τόσο της τρέχουσας περιόδου, όσο και του επόμενου τριμήνου, φαίνεται να διατυπώνονται λιγότερο απαισιόδοξες προβλέψεις.** Αναλυτικότερα, ο δείκτης στις *εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση* διαμορφώνεται 11 μονάδες χαμηλότερα σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, στις -33 μονάδες, ενώ αντίθετα το ισοζύγιο των *εκτιμήσεων για τη ζήτηση του τρέχοντος τριμήνου* κερδίζει ισόποσες μονάδες, κινούμενο στις -27. Οι αρνητικές *προβλέψεις για τη ζήτηση του επόμενου τριμήνου* βελτιώνονται επίσης, με το ισοζύγιο να ενισχύεται στις -31 μονάδες (από -44). Στην απασχόληση του κλάδου, ο σχετικός δείκτης δεν μεταβάλλεται ουσιαστικά (-34 από -37 μονάδες), με σχεδόν τα 2/5 των επιχειρήσεων να αναμένουν εκ νέου μείωση των θέσεων εργασίας, όταν μόλις το 2-3% το τελευταίο τρίμηνο προβλέπει το αντίθετο. Ως προς τις τιμές, η αποπληθωριστική τάση εντείνεται, με το σχετικό ισοζύγιο να χάνει τις 10 μονάδες που κέρδισε τον Νοέμβριο, επανερχόμενο στις -29 μονάδες. Τέλος, παραμένει στο 9% το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ακώλυτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 45% να επισημαίνει την ανεπάρκεια ζήτησης ως το βασικότερο εμπόδιο στη λειτουργία του, το 30% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 15% παράγοντες όπως η ύφεση, οι έκτακτες εισφορές, η καθυστέρηση εισπράξεων Δημοσίου, η έλλειψη ρευστότητας, οι τιμές των καυσίμων, η έλλειψη μέτρων ενίσχυσης του τουρισμού κ.α.

Σε επίπεδο βασικών κλάδων των Υπηρεσιών επισημαίνονται τα εξής:

Ανοδικά κινείται τον Δεκέμβριο ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Ξενοδοχεία – Εστιατόρια**, λόγω εορταστικής περιόδου, διαμορφούμενος στις 58,7 μονάδες (από 63,3), ελαφρώς ανώτερα έναντι της αντίστοιχης περσινής τιμής του (56,7). Από τις κύριες μεταβλητές του, κατακόρυφη είναι η πτώση των εκτιμήσεων στην τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων στα επίπεδα του Μαΐου (-46 από +3 μονάδες), εξέλιξη η οποία αντισταθμίζεται από την άνοδο της εκτιμώμενης ζήτησης της τρέχουσας περιόδου (στις -21 από -41 μονάδες ο σχετικός δείκτης) και τη μεγάλη βελτίωση στις προβλέψεις για τη ζήτηση (στις -24 από -67 μονάδες ο δείκτης). Από τα υπόλοιπα στοιχεία, οι δυσμενείς προβλέψεις για την απασχόληση παραμένουν έντονες (-29 από -26 μονάδες ο δείκτης), ενώ στις τιμές, οι προσδοκίες αποκλιμάκωσης διατηρούνται αμετάβλητες, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -12 μονάδες. Τέλος, μόλις το 5% των επιχειρήσεων δηλώνει ακώλυτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 71% να κρίνει ως βασικότερο επιχειρηματικό εμπόδιο την ανεπάρκεια ζήτησης, το 15% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και ένα 8% τους λοιπούς συγκυριακούς παράγοντες.

Μικρή θετική μεταβολή καταγράφουν οι επιχειρηματικές προσδοκίες και στις **Διάφορες Επιχειρηματικές Δραστηριότητες** τον Δεκέμβριο, φθάνοντας στις 42,6 μονάδες (από 40,9),

χαμηλότερα όμως σε σχέση με πέρυσι (63,8 μονάδες). Από τους κύριους δείκτες δραστηριότητας, το αρνητικό ισοζύγιο στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων διευρύνεται κατά 20 μονάδες, στις -59, εξέλιξη η οποία όμως αντισταθμίζεται από την άνοδο της πολύ χαμηλής τρέχουσας (-45 από -59 μονάδες το ισοζύγιο), αλλά και προβλεπόμενης ζήτησης (-30 από -42 μονάδες). Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, το ποσοστό εκείνων που διατυπώνουν αρνητικές προβλέψεις για την απασχόληση περιορίζεται στο 30% (από 45%), με το 5% των ερωτηθέντων να αναμένει άνοδο (από μηδέν). Σταθερό στις -23 μονάδες εμφανίζεται το ισοζύγιο των προβλέψεων των τιμών, ενώ τέλος, το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία διατηρείται στο 9%, με το 26% να αναφέρει την ανεπάρκεια ζήτησης, το 48% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 17% την τρέχουσα οικονομική δυστοκία ως βασικότερα λειτουργικά προσκόμματα.

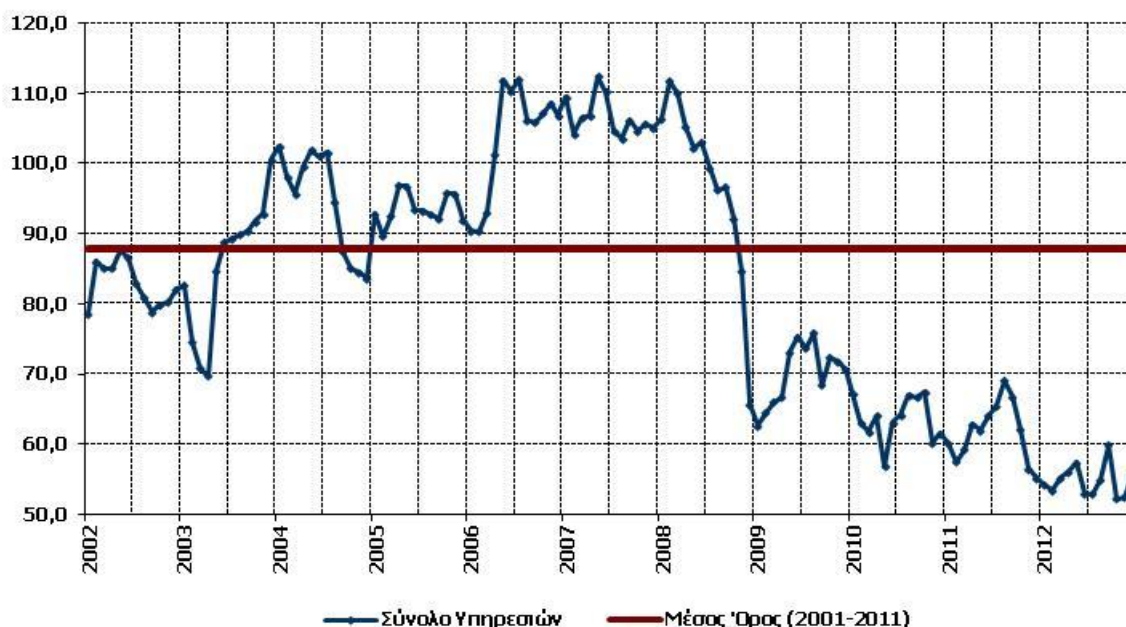
Πίνακας 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες

Υπηρεσίες (1998-2006=100)		Μέσοι όροι		Μέσοι όροι							
		Min 53,4 <i>Φεβ-12</i>	Max 122,5 <i>3^ο τριμ 01</i>	2001-2011	2007	2008	2009	2010	2011		
2011											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
60,1	57,5	59,2	62,9	61,9	64,0	65,4	69,1	66,8	62,1	56,5	55,2
2012											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
54,2	53,4	55,2	56,1	57,4	53,0	52,9	55,0	59,9	52,2	52,5	55,8

Σημειώσεις: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση την κατάσταση της επιχείρησης, καθώς και τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (1998-2006=100)

Πηγή: IOBE

Οι προσδοκίες των επιχειρήσεων στους **Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς** (δεν περιλαμβάνονται οι Τράπεζες) ανακάμπτουν για τρίτο διαδοχικό μήνα τον Δεκέμβριο, με

το σχετικό δείκτη να σκαρφαλώνει στις 72,9 μονάδες (από 65,7 μονάδες), σημαντικά πάνω από την αντίστοιχη περσινή τιμή του (32,5 μονάδες). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων διαμορφώνονται για πρώτη φορά μετά από 2 περίπου έτη σε θετικά επίπεδα (στις +4 από -17 μονάδες ο δείκτης), ενώ θετική είναι η μεταβολή και σε επίπεδο τρέχουσας ζήτησης, με το σχετικό ισοζύγιο να κερδίζει 20 μονάδες (στις -6). Από την άλλη πλευρά, οι προβλέψεις της επερχόμενης ζήτησης αντισταθμίζουν τις θετικές μεταβολές (-9 από +5 μονάδες ο σχετικός δείκτης), ενώ στα υπόλοιπα στοιχεία, οι αρνητικές προσδοκίες για την απασχόληση υποχωρούν ελαφρά (στις -6 από -10 μονάδες ο δείκτης) και οι προβλεπόμενες τιμές υποδηλώνουν σταθερότητα (από το 87% των επιχειρήσεων). Τέλος, αυξάνεται στο 31% των ερωτηθέντων (από 1/4) το ποσοστό όσων δηλώνουν ανεμπόδιστη επιχειρηματική λειτουργία, με τα 2/5 να αναφέρουν την ανεπαρκή ζήτηση ως σημαντικότερο εμπόδιο λειτουργίας και από ένα 15% αφενός την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και αφετέρου την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης.

Πτωτικά, στα επίπεδα Σεπτεμβρίου, κινούνται οι επιχειρηματικές προσδοκίες στην **Πληροφορική και Ανάπτυξη Λογισμικού**, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 55,6 μονάδες (από 58), υψηλότερα σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή του τιμή (45,7 μονάδες). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα δραστηριότητα παραμένουν έντονα αρνητικές (στις -27 από -24 μονάδες ο σχετικός δείκτης), ενώ ως προς τη ζήτηση, περισσότερο οι εκτιμήσεις και λιγότερο οι σχετικές προβλέψεις, επιδεινώνονται (στις -30 από -24 και στις -15 από -17 μονάδες αντίστοιχα οι δύο δείκτες). Πτωτικά κινούνται άλλωστε και οι προβλέψεις για την απασχόληση, με το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο να διευρύνεται ελαφρά στις -27 μονάδες (από -24). Σχετικά με τις τιμές, οι αποπληθωριστικές προβλέψεις εντείνονται αισθητά, με το 47% των ερωτηθέντων (από 30%) να προβλέπει μείωση και καμία επιχείρηση να μην αναμένει άνοδό τους. Τέλος, το 23% (από 18%) των επιχειρήσεων δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με τα 3/10 να επισημαίνουν αμφότερα την ανεπάρκεια της ζήτησης και των κεφαλαίων κίνησης και το 14% την οικονομική συγκυρία ως τα κύρια λειτουργικά τους προσκόμματα.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στον κλάδο των **Χερσαίων Μεταφορών** επιδεινώνονται τον Δεκέμβριο, με τον σχετικό δείκτη να κινείται στις 45,6 μονάδες (από 52,1). Το ισοζύγιο των εκτιμήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητα περιορίζεται ελαφρά (στις -38 από -35 μονάδες), ενώ σημαντική πτώση καταγράφουν και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση (-28 από -8 μονάδες ο δείκτης). Οι προβλέψεις για την βραχυπρόθεσμη ζήτηση διατηρούνται στα ίδια, υποτονικά επίπεδα (-70 μονάδες ο δείκτης), ενώ από τους υπόλοιπους δείκτες, οι αρνητικές προβλέψεις για την απασχόληση περιορίζονται ελαφρά (-68 από -73 μονάδες) και οι προβλεπόμενες τιμές υποδηλώνουν εντεινόμενες αποπληθωριστικές τάσεις. Στο ίδιο μήκος κύματος με τον Νοέμβριο, καμία επιχείρηση δεν δηλώνει ανεμπόδιστη λειτουργία, με το 53% να επισημαίνει την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης, το 1/3 την ανεπάρκεια ζήτησης και το 13% τη δυσμενή οικονομική κατάσταση ως τα βασικότερα λειτουργικά προσκόμματα.

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ: Δεκέμβριος 2012

Περαιτέρω βελτίωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης βελτιώνεται ελαφρά και τον Δεκέμβριο και διαμορφώνεται στις -72,1 μονάδες (από -74,1 μονάδες τον Νοέμβριο και -77,5 τον Οκτώβριο). Η οριστικοποίηση των δημοσιονομικών μέτρων της διατίας 2013-2014 - παρά τις σημαντικές επιβαρύνσεις που επιφέρουν σε μεγάλα τμήματα του πληθυσμού - καθώς και η απόφαση έγκρισης του Eurogroup της εκταμίευσης πόρων ύψους € 49,1 δισ., φαίνεται ότι άμβλυαν τη διάχυτη αβεβαιότητα για την πορεία της χώρας. Η εξόφληση μέρους των ληξιπρόθεσμων οφειλών του Δημοσίου, η μερική άρση της πιστωτικής ασφυξίας στην οικονομία, αλλά και της νομισματικής αβεβαιότητας τουλάχιστον μεσοπρόθεσμα, και η εμφατική επιβεβαίωση της βούλησης των εταίρων μας για κοινή συμπόρευση στην επίλυση των δύσκολων προβλημάτων της χώρας, αξιολογούνται θετικά. Ωστόσο παρά τη βελτίωση, ο φόβος της ανεργίας είναι διάχυτος. Έτσι, οι Έλληνες παραμένουν οι πιο απαισιόδοξοι ευρωπαίοι, με τους Κύπριους να πλησιάζουν πλέον αρκετά, ενώ ακολουθούν η Ουγγαρία, η Πορτογαλία, η Βουλγαρία και η Ισπανία. Η καταναλωτική εμπιστοσύνη κινείται ανοδικά συνολικά σε 14 ευρωπαϊκές χώρες τον Δεκέμβριο, ενώ θετικοί δείκτες καταγράφονται στην Σουηδία, την Φινλανδία και την Δανία. Αναλυτικότερα για την Ελλάδα:

- **Μικρή βελτίωση των δυσμενών προβλέψεων για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών**

Οι αρνητικές προβλέψεις των πολιτών τον Δεκέμβριο για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους τους προσεχείς 12 μήνες εξομαλύνονται ελαφρά σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -65,5 μονάδες (από -67). Παρά τη βελτίωση, τα 4/5 των πολιτών κρίνουν ότι το επόμενο διάστημα η οικονομική τους κατάσταση θα επιδεινωθεί ελαφρά ή αισθητά, ενώ μόνο το 4-5% το τελευταίο δίμηνο αναμένει το αντίθετο. Οι σχετικοί δείκτες στην ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώνονται στις -11,1 και -12,5 μονάδες.

- **Σημαντική βελτίωση στις προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας**

Αισθητή άνοδο 9 μονάδων καταγράφουν οι προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας τους το προσεχές 12-μηνο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -67,8 μονάδες. Το ποσοστό των καταναλωτών που προβλέπουν ελαφρά ή αισθητή επιδείνωση περιορίζεται στο 79% (από 84%) και ένα 9% (από 7%) αναμένει βελτίωση. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώνονται στις -29,3 και -31,6 μονάδες.

- **Μικρή αποκλιμάκωση της πρόθεσης για αποταμίευση**

Ο δείκτης της πρόθεσης για αποταμίευση τους προσεχείς 12 μήνες χάνει τον Δεκέμβριο μία μονάδα και διαμορφώνεται στις -72,3 μονάδες. Το 75% των ελληνικών νοικοκυριών δεν θεωρεί καθόλου πιθανή την αποταμίευση το επόμενο 12μηνο (από 72%), ενώ ένα 11% τη θεωρεί και πάλι αρκετά ή πολύ πιθανή. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη κινούνται στις -12,4 και -14,2 μονάδες.

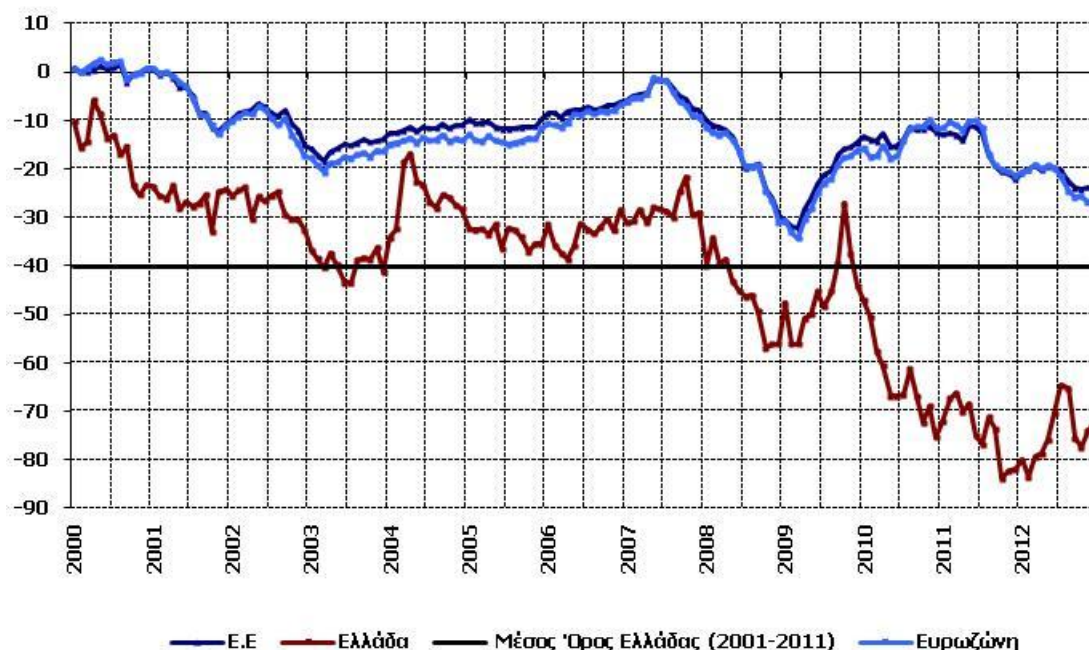
Πίνακας 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

			Μέσοι όροι									
	Min	Max	2001-2011	2007	2008	2009	2010	2011				
ΕΕ-27	-31,9 Μαρ-09	0,8 Ιαν-01	-12,2	-4,5	-17,7	-23,1	-13,2	-15,6				
Ευρωζώνη	-34,2 Μαρ-09	1,0 Ιαν-01	-13,4	-5,2	-18,4	-24,8	-14,2	-14,6				
Ελλάδα	-83,8 Οκτ-11	-16,9 Απρ-04	-40,3	-28,5	-46,0	-45,7	-63,4	-74,1				
2011												
	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-27	-12,8	-12,5	-13,0	-14,1	-11,0	-11,2	-12,6	-17,0	-19,3	-20,5	-20,9	-22,1
Ευρωζώνη	-11,6	-10,3	-11,0	-12,0	-10,2	-10,0	-11,5	-16,8	-19,3	-20,1	-20,5	-21,3
Ελλάδα	-72,1	-67,3	-66,2	-70,0	-68,5	-75,0	-76,8	-71,2	-73,6	-83,8	-82,3	-81,9
2012												
	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-27	-20,8	-20,1	-19,3	-20,2	-19,4	-19,7	-20,2	-22,7	-24,0	-24,3	-23,8	-24,1
Ευρωζώνη	-20,7	-20,3	-19,1	-19,9	-19,3	-19,8	-21,5	-24,6	-25,9	-25,7	-26,9	-26,5
Ελλάδα	-80,1	-83,5	-79,3	-78,7	-75,8	-70,4	-64,7	-65,2	-75,6	-77,5	-74,1	-72,1

Σημείωση: ο Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις για τη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας, την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους, την πρόθεση αποταμίευσης και την πρόβλεψη για την ανεργία. Οι προβλέψεις κινούνται στο διάστημα +100 (όλοι προβλέπουν αύξηση) έως -100 (όλοι προβλέπουν μείωση) και εμφανίζονται ως διαφορές των θετικών-αρνητικών απαντήσεων. Αρνητική διαφορά σημαίνει ότι το ποσοστό αυτών που προβλέπουν μείωση του συγκεκριμένου μεγέθους είναι υψηλότερο του ποσοστού όσων προσδοκούν αύξηση και αντίστροφα.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

• **Ελαφρά επιδείνωση και στις δυσμενείς προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας**

Ο δείκτης πρόβλεψης για την εξέλιξη της ανεργίας τους προσεχείς 12 μήνες ενισχύεται τον Δεκέμβριο ελαφρά, κινούμενος στις 82,8 μονάδες (από 81,0). Το ποσοστό των πολιτών που προβλέπει ότι η ανεργία θα αυξηθεί ελαφρά ή αισθητά παραμένει όμως στο 92% (από 90%),

ενώ ένα 3-4% το τελευταίο δίμηνο κρίνει ότι θα παραμείνει αμετάβλητη. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη ενισχύονται ήπια στις +43,5 και +47,9 μονάδες.

- **Ιστορικό χαμηλό στις προβλέψεις για μείζονες αγορές**

Η πρόθεση των καταναλωτών για σημαντικές αγορές τους προσεχείς 12 μήνες (επίπλων, ηλεκτρικών συσκευών κ.λπ.) κάμπτεται σημαντικά, με το σχετικό δείκτη να χάνει 6 μονάδες, φθάνοντας στις -79,0, σε ιστορικά χαμηλή επίδοση. Τα 9/10 (από 82%) των καταναλωτών προβλέπουν ότι θα προβούν σε πολύ ή λίγο λιγότερες δαπάνες, και μόλις το 1% (από 4%) να δηλώνει το αντίθετο. Οι ευρωπαϊκοί δείκτες διαμορφώνονται στις -26 και -27 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα.

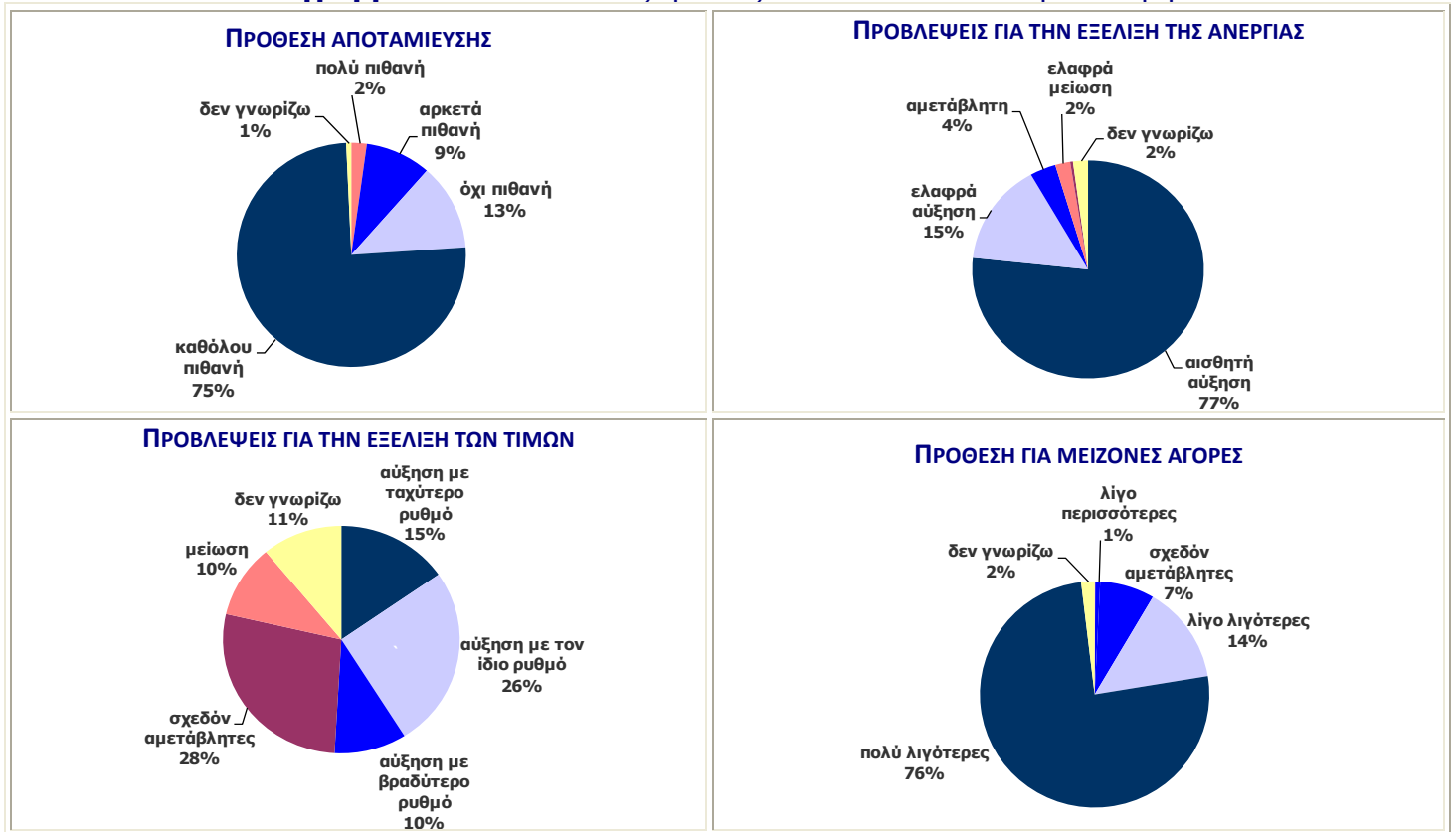
- **Περαιτέρω αποκλιμάκωση στις πληθωριστικές προσδοκίες**

Ο δείκτης πρόβλεψης των τιμών τους προσεχείς 12 μήνες χάνει 7 μονάδες και εμφανίζεται ισοσκελισμένος τον Δεκέμβριο, με το ποσοστό εκείνων που προβλέπουν αύξηση τιμών με τον ίδιο ή ταχύτερο ρυθμό να περιορίζεται στο 41% (από 45%), ενώ ένα 38% (από 35%) να θεωρεί ότι οι τιμές θα μείνουν αμετάβλητες ή θα μειωθούν. Οι αντίστοιχοι ευρωπαϊκοί δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη περιορίζονται στις +24,4 και +23,9 μονάδες.

- **Άνοδος του ποσοστού εκείνων που «μόλις τα βγάζουν πέρα»**

Ως προς τις εκτιμήσεις για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού, το ποσοστό των καταναλωτών που δηλώνει ότι «μόλις τα βγάζει πέρα» διευρύνεται στο 53% (από 46%), ενώ το αντίστοιχο εκείνων που αναφέρουν ότι αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους περιορίζεται στο 17% (από 22%). Το 12% (από 10%) των καταναλωτών δηλώνει ότι αποταμιεύει λίγο ή πολύ, ενώ τέλος, το ποσοστό όσων αναφέρουν ότι έχουν χρεωθεί μειώνεται στο 17% (από 21%).

Διάγραμμα 7: Βασικοί Δείκτες έρευνας καταναλωτών το επόμενο 12μηνο

Πηγή: IOBE